

2000'li Yıllarda Yaşlanma: Tek Dünya, Tek Gelecek

Öncelikle, ülkemizde uzun süredir hasretini çektiğimiz bir yayın organına kavuşturmaya olan katkılarınız dolayısıyla size teşekkür ediyorum. Göstermiş olduğunuz çaba ve girişimciliğiniz için sizi ve yakın çalışma arkadaşlarınızı kutluyorum. İlk sayısı 01.01.1998 tarihinde yayınlanan ve şu günlerde 1999 yılının üçüncü sayısı çıkacak olan bu derginin yaşlanma bilimi (Gerontoloji) ve Geriatri bilimine katkılar yapmasını bekler, derginin uzun ömürlü olmasını dilerim.

1990'lı yıllarda yaşlanma araştırmaları çok değişik alanları kapsayacak şekilde artmaya ve çeşitlenmeye devam ediyor. 1960'lı yıllarda gerontolojik çalışmalarına İngiltere'nin Sussex Üniversitesi'nde başladığımda, tüm dünyada nerede, kimin, hangi laboratuarda ve ne çeşit çalışmalar yaptığını sayabilecek durumda idik. Çünkü o zaman konuyu çalışan araştırmacı sayısı çok azdı. Oysa şimdi, çalışanları ve araştırdığı konuları ancak bilgisayarla izleyebiliyoruz.

Bu verilerle okuyucularımıza son yıllarda en çok üzerinde durulan gerontolojik ve geriatrik bazı konuları özetle duyurmak istiyorum.

Yaşlanma genetiğinin bir yandan gen işlevi, moleküler biyoloji, hücre biyolojisi ile ilgili; diğer yandan uyum (fitness), populasyon genetiği ve evrimle ilişkili özellikleri ele alınması gerektiği üzerinde duruluyor.

Ömür uzunluğunun gen alellerinin genç ve ileri yaşlardaki Pleiotropik etkisi dolayısıyla ortaya çıkabileceği tartışılıyor. Başka bir deyimle, erken yaşlarda yararlı etkisi olan genlerin sonraki dönemde zararlı etkisi görülebilir; ki bu olaya ANTAGONİSTİK PLEİOTROPİ adı veriliyor.

İmmünolojik sistem, yaşlanma ve geriatrik açıdan araştırılmaya devam ediliyor.

Gen-enzim sistemlerine müdahale edilerek eğer Nematod ve Drosophila'da yaşlanma ertelenebiliyorsa bu olay insan yaşlanmasında da gözlenebilir mi? Gerçek mi? sorusu soruluyor. İnsandan önce memelilerle çalışılıp en sonunda insanla ilgili deneylere geçilecek.

Familial Alzheimer Hastalığı (AD)'ndan sorumlu glu hatalarının genetik heterojenliği ile AD'ye yönelen etiyolojik olayları açıklayabilmek, önemli bir alan olarak göze çarpıyor.

Ayrıca, son zamanlarda yaşlanma, apoptosis ve oksidatif stres, diğer deyimle antioksidantların rolü önemli çalışma konuları arasında yer alıyor.

Yaşlanma ile gen-enzim ilişkileri ilginç çalışma konularıdır. Örneğin genetik mühendislik yöntemleri kullanılarak transgenik canlılar oluşturulup bunlarda enzim aktiviteleri ve uzunluğu ölçülüp atasal canlılarla karşılaştırılıyor.

Vitamin K'nın yaşlanma olayı ile ilgili ayrıntılı olarak inceleniyor.

"Yaşlanmanın sosyolojisi" her yönüyle ele alınıyor artık: Yaşlanma ve emeklilik, çeşitli kültürlerde yaşlılar, yaşlıların bakımı, ileri yaşlarda sağlık, eğitimsel gerontoloji gibi konular bu kapsamda araştırılıyor.

Mitochondriyal yaşlanma, yaşlanmayla moleküler ve hücresel değişimler, egzersiz ve yaşlanma, yaşlanma olayına farmakolojik ve besinsel müdahaleler yine ilgi duyulan konular arasındadır.

Japonya'da "Ömür Uzunluğu Ulusal Bilim Enstitüsü" (The National Institute for Longevity Sciences (NILS))'nin kurulduğunu okuyucularınıza ayrıca duyuralım. Bu enstitü hem temel ve hem de klinik araştırmalar yaparak, 65 yaş ve üstü nüfus oram en hızlı artan ülke olarak Japonya'da ortaya çıkacak kesimin desteklenmesi olasılıklarını belirleyecekler.

Hollanda'nın Leiden ve Groningen gibi kentlerindeki araştırma hastanelerinin multidisipliner yaklaşımla 80 yaş ve üstü Hollanda nüfusunun örneklerinde biyolojik parametreler tespit, ettiğini, yoğun araştırmalar yaptığını ve bu çalışmalarını hayranlıkla izlediğimi belirtmek isterim.

Avustralya'nın Adelaide kentinde toplanan Dünya Gerontoloji Kongresi'ne 65 ülkeden 1000'den fazla delege katılmış ve küresel bir tavır için çağrı yapmıştır: "...Bu nedenle biz, uluslararası araştırmacılar topluluğuna çağrı yapıyor, güçlerini birleştirerek Yirmi Birinci Yüzyıl Yaşlanma araştırmaları gündemini geliştirmelerini istiyoruz. Şimdiye dek yapılan bilimsel çalışma ve gerontolojik uygulamalardaki ilerlemeleri takdirle karşılıyoruz. Çünkü yaşamın kalitesini geliştirmeye yönelik olan bu çalışmaları, yalnız bugünkü yaşlılar için değil, taa gelecek yüzyıla doğru uzanacak nesillerin yaşlıları için katkı yapacaktır... Uluslararası Gerontoloji Birliği'nin Birleşmiş Milletler'le birlikte yürüttüğü yaşlanma programını ve diğer ilgili tarafları bu gündemi takip etmek ve geliştirmek üzere işbirliğine çağırıyoruz" (Ağustos 1997). Sloganları şuydu: "2000'li Yıllarda Yaşlanma: Tek Dünya, Tek Gelecek".

Çalışmalarınızda başarılar diler, tüm yaşlılara yeni umutlar getirmenizi bekleriz.

Prof. Dr. A. Nihat BOZCUK
Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi
Öğretim Üyesi